

NHL Stenden Hogeschool.

B Communication and Multimedia Design

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In oktober 2018 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication and en Multimediadesign (CMD) van NHL Stenden bezocht door een visitatiepanel van NQA. Het betreft een vierjarige voltijdopleiding in Leeuwarden. Het panel beoordeelt de opleiding als **goed**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel goed.

CMD Leeuwarden heeft een aansprekend, onderscheidend en helder profiel dat zich richt op het opleiden van wendbare multimediaprofessionals met een ondernemende, leven lang leren houding. Dit profiel gaat uit van een snel ontwikkelend en daardoor onvoorspelbaar toekomstig werkveld en hangt nauw samen met het bijzondere onderwijsconcept dat de opleiding hanteert, Design Based Education. Het panel is positief over de gekozen combinatie van een vraaggestuurde (student) en praktijkgestuurde (werkveld) aanpak van de opleiding. De competenties van de bacheloropleiding CMD Leeuwarden voldoen aan de Dublin Descriptoren voor een hbo-bacheloropleiding en sluiten aan op het landelijk beroeps- en competentieprofiel 2018. In aanvulling daarop krijgen studenten ruimte voor het ontwikkelen en ontplooien van eigen talenten en interesses. Er is aandacht voor zowel de 'harde' als 'zachte' competenties met aandacht voor de balans in T-shaped skills en eigen profilering voor iedere student.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel excellent.

De bacheloropleiding CMD in Leeuwarden heeft een eigen, onderscheidend onderwijsconcept. Dit concept behelst competentiegericht onderwijs in optima forma. Vanaf haar start hanteert de opleiding consistent dit onderwijsmodel dat, ondanks de groei van de opleiding, inmiddels verbeterd en verfijnd is; hierbij heeft de opleiding de bij dit model vaak geziene valkuilen van dogmatisme en nivellering weten te vermijden. Door de overtuiging en betrokkenheid van alle stakeholders en door grote kennis van en inzicht in didactiek, pedagogiek en het domein gecombineerd met het vermogen tot zelfreflectie, een authentiek gevoel voor kwaliteit en de drang om te pionieren is de opleiding uitgegroeid tot een uniek en inspirerend voorbeeld op het gebied van competentiegericht onderwijs. Het onderwijsconcept is gebaseerd op vijf pijlers die consistent en goed in de gehele opleiding zijn verweven. De opleiding is vraaggestuurd, de student staat aan de basis van zijn of haar eigen onderwijsvraag. Door het formuleren van individuele leerdoelen, ontwikkelt de student een eigen programma binnen de kaders die de opleiding stelt, waarbij eigen talent en interesse uitgangspunt zijn. Studenten kiezen de competenties die ze in ieder studieonderdeel willen ontwikkelen. Daarnaast is de opleiding praktijkgestuurd, studenten werken in het onderwijs aan cases uit en met het werkveld. De onderwijsvorm die is gekozen is *communities of practice* waarbij een groep studenten uit verschillende jaren gedurende een semester in een minor samenwerkt binnen een gemeenschappelijke context met ieder eigen leerdoelen. Op organische wijze vindt uitwisseling van kennis en vaardigheden plaats tussen docenten, studenten, werkveld en maatschappij. Binnen de community wordt een wisselend aanbod van colleges, gastsprekers, workshops etc. georganiseerd. Het panel is onder de indruk van de wijze waarop de opleiding studenten faciliteert en stimuleert om door middel van het ontwikkelen van hun competenties een eigen studieroute te volgen en daarmee hun eigen afstudeerprofiel vorm te geven.

Individuele leerprogramma's vragen om goede begeleiding en het panel heeft geconstateerd dat CMD in Leeuwarden het mentoraat als ruggengraat van de opleiding beschouwt. Iedere docent vervult de rol van vakdocent en mentor en werkt binnen een minor in een team met andere vakdocenten die ook mentor zijn. Er is veel aandacht voor onderlinge afstemming en kalibratie. Ook in de begeleiding van studenten hanteert de opleiding een vraaggestuurde aanpak: studenten maken de keuzes en worden daarin op verzoek ondersteund of begeleid door de docenten en mentoren. Een degelijk systeem dat de voortgang en feedback van studenten registreert draagt bij aan de goede begeleiding. Docenten hebben veel scholingsmogelijkheden en worden gestimuleerd om een masterdiploma te halen. Het panel is zeer te spreken over de variatie aan masteropleidingen die docenten hebben gevolgd. Docenten krijgen vanuit de opleiding veel vrijheid om aan nieuwe ontwikkelingen te werken. Het panel constateert bij de docenten een drang om te blijven pionieren en zich steeds verder te ontwikkelen.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel goed.

Het systeem van toetsing past bij het onderwijsconcept: integraal en gebaseerd op de doelstellingen van de individuele student. De opleiding stelt heldere kaders en de borging door een proactieve examencommissie en de ondersteuning daarvan door de toetscommissie is duidelijk op orde. Ook de opleidingscommissie ziet actief toe op het proces van toetsing. Studenten stellen per onderwijsonderdeel per competenties leerdoelen op, stemmen deze af met de mentor en krijgen gedurende de onderwijsperiode continue feedback van medestudenten, mentor, docent en werkveld (partner). Halverwege het semester vindt formatieve beoordeling plaats en aan het eind een integrale, summatieve beoordeling (inclusief mondelinge en schriftelijke feedback). Het 6-ogenprincipe garandeert intersubjectiviteit en er vindt tussen docenten en mentoren veel kalibratieoverleg plaats. Het panel stimuleert de opleiding om nog meer variatie te zoeken in kalibratievormen om docenten op deze wijze verder te stimuleren en de kwaliteit van toetsing op hoog niveau te houden.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel goed.

De opleiding levert volgens het panel de beoogde wendbare professional af. Alumni zijn kritisch, flexibel en van ruim voldoende inhoudelijk niveau. Het afstudeertraject is een logische afsluiting van het onderwijsprogramma dat de student volgt. De student toont aan minimaal vijf competenties op expertniveau te beheersen, waaronder *Research & Innovation* en *Growth & Reflection*. Ook bij het afstuderen is het behalen en beoordelen van competenties leidend, op basis waarvan de student een afstudeerproduct levert. Het panel is positief over de wijze waarop ook het afstuderen past bij het profiel en onderwijsconcept van de opleiding. De eindwerken tonen het hbo-bachelorniveau van de afgestudeerden ruim voldoende aan. Veel studenten gebruiken hun stageplek als springplank naar een professionele loopbaan en geven aan dat het netwerk dat ze gedurende de opleiding opbouwen zeer nuttig is. Alumni zijn werkzaam in gedifferentieerde posities en rollen en worden zeer gewaardeerd door het afnemend werkveld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding	9
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	11
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	14
Standaard 3 Toetsing	21
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	24
Eindoordeel over de opleiding	27
Aanbevelingen	29
Bijlagen	31
Bijlage 1 Bezoekprogramma	32
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	33

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van NHL Stenden Hogeschool. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van NHL Stenden Hogeschool en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (september 2016) en het *NQA-protocol 2018 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 16 oktober 2018.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mw. drs. J.E.D. Ossewold (voorzitter, domeindeskundige)

Mw. ir. I.C.M.R. Schuffelers (domeindeskundige)

Dhr. Ing. B.G.M. Olde Hampsink (domeindeskundige)

Dhr. I.H.A.H. Trompenaars (studentlid)

Mw. dr. M.J.V. Van Bogaert, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

De bacheloropleiding Communication and Multimedia Design is onderdeel van een clustervisitatie. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Bij de aanvraag heeft de instelling een Zelfevaluatierapport (ZER) aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2018*. Het visitatiepanel heeft de ZER bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht; zie bijlage 1 en 2. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 23 november 2018

Panelvoorzitter



Mw. Drs. J.E.D. Ossewold

Lead-auditor



Mw. Dr. M.J.V. Van Bogaert

Schets van de opleiding

CMD Leeuwarden

De voltijdse bacheloropleiding Communication & Multimedia Design (CMD) van NHL Stenden Hogeschool in Leeuwarden is één van tien CMD-opleidingen in Nederland. De CMD opleiding in Leeuwarden heeft een bijzonder en eigen onderwijsconcept waarbij dynamisch en creatief passende termen zijn. De vierjarige opleiding gaat uit van de leervraag en leerdoelen van studenten, wat de opleiding een bijzonder en weinig traditioneel karakter geeft: de vraag van de student staat centraal.

De bacheloropleiding CMD heeft ongeveer 850 studenten en 47 docenten in dienst. Een groot deel van de studenten komt uit de regio (Friesland, Groningen, Noord-Holland). De nationale en internationale blik wordt steeds ruimer, wat vooral in de stages in de randstad en het buitenland en in de partnerschappen tot uiting komt.

Al sinds de start in 2001 is de opleiding bezig met het continu verbeteren van de kwaliteit. Het onderwijsconcept van Design Based Education (DBE) zit in het DNA van de opleiding waardoor deze een unieke en eigen identiteit heeft. Sinds 2018 is NHL gefuseerd met Stenden tot NHL Stenden Hogeschool. Deze gefuseerde hogeschool heeft DBE als centraal onderwijsconcept geïntroduceerd. Dat betekent dat alle opleidingen van de fusie hogeschool in meer of mindere mate dit onderwijsconcept gaan gebruiken. Dit is enerzijds een groot compliment voor de opleiding CMD die zich in het verleden heeft moeten verantwoorden voor de keuzes die zijn gemaakt. Anderzijds biedt het een uitdaging aan de opleiding om geen slachtoffer te worden van de remmende voorsprong en te blijven vernieuwen. Het pionieren zit de opleiding in het bloed en betrokkenen zijn zich bewust van deze uitdaging. De opleiding heeft veel vertrouwen in de toekomst. Het panel stimuleert de opleiding door te gaan met ontginnen en pionieren. Eventuele tegenwind die ze daarbij ondervinden, betekent dat ze het goed doen.

De opleiding CMD in Leeuwarden leidt studenten op tot wendbare professionals die zich kunnen aanpassen, adapteren en proactief in de wereld staan. De opleiding doet dit zonder vast curriculum, maar stimuleert iedere student zijn of haar eigen pad te kiezen. Op deze manier ontwikkelen alle studenten zich als expert op zelfgekozen competenties en maken ze zelf de keuze om als generalist of juist als specialist te worden opgeleid.

In het propedeusejaar komen alle competenties aan bod in een breed en gestructureerd programma. In de hoofdfase kiezen studenten uit de jaren 2, 3 en 4 van de opleiding ieder semester een minor van 30 EC en binnen iedere minor selecteren ze de competenties waaraan ze dat semester willen werken. Door de keuze van minors en competenties door de studenten wordt de opleiding vraaggestuurd. De leercontext binnen de minors wordt door de praktijk aangeleverd. De opleiding kent daarnaast een stage van 30 EC in jaar 3 en een afstudeertraject van 30 EC.

Deze niet conventionele opleiding zonder vast curriculum beweegt zich in een omgeving van hoger onderwijs (van lokaal tot internationaal) waar een vaste terminologie wordt gehanteerd. De bacheloropleiding CMD in Leeuwarden heeft een aantal termen op eigen wijze geïnterpreteerd. Dit kan, zeker bij verdere ontwikkeling van internationalisering, leiden tot misverstanden over wat

bijvoorbeeld een 'minor' of 'major' is. Door het aanpassen van de terminologie, zonder aan eigenheid in te boeten, wordt voorkomen dat er misverstanden ontstaan.

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**

De beoogde leerresultaten sluiten aan op het landelijk beroeps- en competentieprofiel uit 2018 en voldoen aan wat er nationaal en internationaal verwacht wordt van een opleiding op hbo-bachelor niveau. Naast de competenties die gebaseerd zijn op het landelijke beroeps- en competentieprofiel, vult de opleiding de competenties verder aan. Het verplichte deel van het competentieprofiel geeft het minimale uitstroomniveau aan. Daarnaast hebben studenten ruimte voor het ontwikkelen en ontplooiën van eigen talenten en interesses. Het panel komt om een aantal redenen tot de waardering goed. Als eerste noemt het panel het onderscheidende en expliciete profiel van de opleiding in aanvulling op de beoogde leerresultaten. Dit profiel richt zich op het opleiden van flexibele multimediaprofessionals met een ondernemende, leven lang lerende houding. Er is aandacht voor zowel de 'harde' als 'zachte' competenties met aandacht voor de balans in T-shaped skills en eigen profilering voor iedere student. Daarnaast richt de opleiding zich expliciet op de verbinding met het werkveld en speelt het in op de omgeving aan de hand van partnerschappen met industrie en bedrijfsleven. Tot slot is het panel positief over de combinatie van een vraaggestuurde (student) en praktijkgestuurde (werkveld) opleiding.

Onderbouwing

Profiel van de opleiding

De ontwikkelingen op het gebied van Communication and Multimedia Design (CMD) gaan razendsnel en het is moeilijk te voorspellen hoe de samenleving waarin de afgestudeerden terecht komen er uit zal zien. De bacheloropleiding CMD in Leeuwarden speelt daar op in door haar studenten op te leiden tot wendbare multimediaprofessionals met een ondernemende, leven lang lerende houding die ook na afstuderen inspelen op trends en ontwikkelingen uit de industrie. Hiermee anticipeert de opleiding op het idee dat studenten worden opgeleid voor beroepen die er nu nog niet zijn. Dit uitgangspunt heeft onder meer tot gevolg dat er niet alleen aandacht is voor beroepsspecifieke competenties, maar vooral ook voor generieke competenties. Het panel concludeert dat de opleiding en de afgestudeerden een heldere, eigen identiteit hebben waarbij de kernwoorden individuele leerroutes, wendbaarheid en pionieren centraal staan. Het panel stimuleert de opleiding om de uniciteit sterker te benadrukken in de richting van de buitenwereld, zodat ook anderen dan direct betrokkenen er hun voordeel mee kunnen doen.

Competenties en niveau

Het landelijke beroeps- en competentieprofiel telt negen competenties, waarvan vier betrekking hebben op inhoudelijke competenties en de andere vijf generieke competenties betreffen. Deze landelijke competenties worden afgedekt door de tien competenties van de bacheloropleiding

CMD in Leeuwarden, waardoor kan worden vastgesteld dat ze inhoudelijk relevant zijn voor het opleidingsdomein.

Tevens heeft de opleiding een verantwoording van de competenties ten aanzien van de Dublin Descriptoren in de zelfevaluatie opgenomen en dekt daarmee het (internationale) niveau en de oriëntatie van een hbo-bacheloropleiding af. De tien competenties van de bacheloropleiding CMD in Leeuwarden zijn:

1. Research & Innovation
2. Concepting
3. Multimedia Design
4. Multimedia Production
5. Quality Monitoring & Implementation
6. Multidisciplinary teamwork
7. Communication
8. Project Management
9. Sharing
10. Growth & Reflection

Iedere competentie is uitgewerkt in de termen *behavior*, *results* en *mindset* en kunnen op drie niveaus behaald worden, te weten *basis*, *gevorderd* en *expert*. Alle studenten tonen alle competenties op basis (propedeuse) en gevorderd niveau aan. Daarnaast dienen alle studenten twee verplichte competenties en drie competenties naar keuze op expertniveau aan te tonen.

Met de verplichting om op alle competenties tot gevorderd niveau te komen en op competenties 1 en 10 tot expertniveau, garandeert de opleiding een minimaal uitstroomniveau en aansluiting bij het beroeps- en competentieprofiel. Bovenop deze verplichte competenties op expertniveau kiezen studenten zelf nog drie competenties waarin ze tot expertniveau komen. Studenten maken eigen keuzes op basis van interesse, talent en ambitie. De student moet voldoen aan alle competenties en excelleren in een aantal zelfgekozen competenties. Volgens het panel leidt dit voor iedere student tot een uniek profiel bij afstuderen.

Verbinding met het werkveld

De bacheloropleiding CMD in Leeuwarden maakt onder meer gebruik van partnerschappen om te weten wat er speelt in het werkveld. De cases in het onderwijs komen uit het werkveld en worden in samenwerking met de opdrachtgever gedefinieerd en aangepakt. Omdat de opleiding een flexibel curriculum heeft, kan zijn snel inspelen op nieuwe ontwikkelingen in het veld. Het docententeam dat bezig is met het vormgeven van het onderwijs, heeft continue aandacht voor wat er speelt in de buitenwereld en het werkveld. Het panel ziet in deze interactie een krachtige verbinding met het werkveld. Er komt ook steeds meer aandacht voor multidisciplinaire samenwerkingen en (nieuwe) samenwerkingspartners van buiten het standaard beroepsdomein. Naast deze vaak persoonlijke contacten van docenten, heeft de opleiding een werkveldadviescommissie (WAC). Deze commissie adviseert over het type student dat nodig is in het toekomstige werkveld. Het panel ziet dat de opleiding alert is op veranderingen in het werkveld en de gevolgen daarvan voor de opleiding. Er is ook voldoende ruimte voor eigen projecten waar later een partner bij wordt gezocht. Daarnaast is te zien dat de partners participeren in de minors. Ze bewegen en pionieren mee.

Internationalisering

CMD in Leeuwarden heeft contracten met partnerscholen in 10 landen. De opleiding streeft naar 30 in- en uitgaande studenten per semester en dat aantal wordt gerealiseerd. Tevens is de opleiding actief lid van het internationale netwerk. Het panel ziet dat de blik en het bereik van de opleiding in de afgelopen jaren groter is geworden en de internationale ontwikkelingen bemoedigend zijn. Het panel ziet echter ook een opleiding die voornamelijk regionaal en tot op zekere hoogte nationaal opereert en zich op internationaal gebied nog verder kan ontwikkelen.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **excellent**

Het panel komt tot dit oordeel op basis van verschillende overwegingen. De opleiding heeft een groot aantal mooie voorbeelden van een goede onderwijsleeromgeving en dient daarmee als voorbeeld voor andere opleidingen. Wat het geheel boven het niveau van goed doet uitstijgen, is de consistentie waarmee alle activiteiten binnen de opleiding samenhangen met als centraal punt het onderwijsconcept.

Dit concept behelst competentiegericht onderwijs in optima forma. Dit onderwijsconcept wordt als sinds de oprichting van de opleiding doorontwikkeld en is, ondanks de groei van de opleiding inmiddels verbeterd en verfijnd en is doorleefd in alle vezels van de opleiding. De mogelijke valkuilen van dit model, dogmatisme en nivellering, heeft de opleiding weten te vermijden.

Zowel studenten als docenten, maar ook alumni en management dragen het onderwijsconcept en de uitvoering ervan overtuigend uit. Naast het vermogen tot zelfreflectie, inzicht in didactiek en pedagogiek is er aandacht voor inhoudelijke ontwikkelingen in het vakgebied en de vertaling daarvan naar de opleiding. Met dit onderwijsconcept dient de opleiding voor veel nationale en internationale hogescholen als inspiratiebron. De opleiding heeft een sterk zelf reflecterend vermogen en koppelt dat aan de drang om te blijven vernieuwen, zowel van het onderwijsconcept als van de inhoud van de minors. Hierbij gaat het niet om het vernieuwen om het vernieuwen, maar om een authentiek streven naar kwaliteit. Een authentiek gevoel voor kwaliteit en de drang om te pionieren maakt de opleiding een uniek en inspirerend voorbeeld op het gebied van competentiegericht onderwijs

Het programma is vraaggestuurd, de studenten bepalen aan de hand van competenties zelf wat ze wanneer leren en welke specialisatie het beste past. De student is verantwoordelijk voor het eigen leerproces, waarbij altijd ondersteuning vanuit de opleiding beschikbaar is. Het zelf kiezen van competenties in iedere fase van de opleiding, maar ook de mogelijkheid om de zelf gestelde leerdoelen in overleg met de mentor en in samenspraak met de vakdocent aan te passen, zorgt voor *just-in-time learning*. Studenten leren omgaan met onverwachte situaties en worden daadwerkelijk gevormd tot wendbare professionals die binnen het programma in staat worden gesteld de beoogde leerresultaten te realiseren. De opleiding is in staat om bij alle vrijheid die de studenten krijgen, te garanderen dat studenten het beoogde eindniveau behalen. Dit doet de opleiding door enerzijds heldere kaders en voorwaarden te stellen en anderzijds EC's expliciet aan competenties te koppelen en niet aan de minors.

Er is een aantal belangrijke aspecten binnen de opleiding die ondersteunend zijn aan het excellente functioneren van het onderwijsconcept. Ten eerste noemt het panel de *learning communities* waarin studenten uit alle jaren van de hoofdfase en docenten met en van elkaar

leren. De opleiding slaagt erin om met hun onderwijsconcept het onderwijs kleinschalig te organiseren voor studenten en docenten. Daarnaast hebben de bevlogen docenten allen meerdere rollen binnen de opleiding, waaronder mentor, tutor en vakinhoudelijk docent. Voor deze rollen worden zij getraind. Ook kalibreren docenten onderling met grote regelmaat. Samen met de aandacht vanuit de opleiding voor professionalisering en training van de docenten resulteert dit in goede, betrouwbare en brede begeleiding van de studenten. Het panel constateert een gelaagdheid doordat docenten in verschillende rollen betrokken zijn bij de begeleiding en ontwikkeling van studenten. Het flexibel programmeren van deze communities zorgt ervoor dat de opleiding relatief snel kan inspelen op ontwikkelingen in het vakgebied. Tot slot biedt de betrokkenheid van het werkveld als partner en opdrachtgever een groot netwerk voor studenten.

Onderbouwing

Didactisch concept

Het onderwijsconcept van de bacheloropleiding CMD in Leeuwarden is gebaseerd op vijf pijlers:

1. Competentiegericht: Competenties vormen de basis voor de inrichting van het onderwijs en voor de beoordeling. Door het werken aan projecten verwerft de student competenties op basis-, gevorderd of expertniveau.
2. Vraaggestuurd: De opleiding gaat uit van de leervraag en leerdoelen van de student: de student staat centraal en wordt gecoacht door docenten in het inzichtelijk en concreet maken van de leervraag. Passie, talent en ambitie van de student zijn het startpunt om te komen tot het formuleren van de leervraag.
3. Praktijkgestuurd: Vraagstukken uit de praktijk vormen de basis van de invulling van het onderwijs. De praktijksturing en praktijkbevraging vormen de basis voor het ontwikkelen van kennis bij de student. De opdrachten zetten studenten aan tot een ondernemende en onderzoekende houding waarmee ze tot passende oplossingen voor de geboden problemen komen
4. Communities of practice: CMD in Leeuwarden heeft het leren georganiseerd in communities waarbinnen studenten in het eerste jaar tijdens een periode en tijdens de hoofdfase in een minor (in het eerste jaar een periode) samenwerken binnen een gemeenschappelijke context. De belangrijkste doelen van de communities zijn het creëren van binding en kennisuitwisseling.
5. Talentontwikkeling: Talentontwikkeling is integraal verbonden en verweven met het concept. De opleiding vindt het vanzelfsprekend dat de focus van iedere student ligt op het ontdekken en versterken van talenten waarbij de docent als coach fungeert.

Opzet programma

In het propedeusejaar van de bacheloropleiding CMD in Leeuwarden worden in vier blokken van tien weken alle competenties verplicht op basisniveau bereikt. De studenten werken in *communities* samen aan opdrachten die uit het werkveld komen. Aan het begin van een blok stelt iedere student onder begeleiding van een mentor een persoonlijk ontwikkelplan (POP) op waarin hij/zij vastlegt aan welke competenties in de komende periode gewerkt gaat worden. In dit eerste jaar leren studenten hoe het onderwijsconcept in de praktijk werkt. Aan het einde van het eerste jaar draaien de studenten in het kader van een preminor alvast mee in een minor uit de postpropedeutische fase. Het panel stelt vast dat het propedeusejaar selecterend (BSA) en oriënterend (preminor) is.

In de hoofdfase van de opleiding kiezen studenten uit het tweede, derde en vierde jaar ieder semester één van de minors die wordt aangeboden. Een minor is niet volgens een vaststaand programma vormgegeven, maar kent per semester een wisselend aanbod van colleges, gastsprekers, workshops et cetera. Het aanbod wordt afgestemd op de vraag van de studenten, de context van de projecten en actuele ontwikkelingen. Studenten kunnen een minor meer dan eens volgen.

De minors die op het moment van het visitatiebezoek werden aangeboden zijn:

- Game development & 3D
- Art 'n' Sound
- Concepting
- Frisian Design Factory
- Branding Advertising Design
- Ondernemen
- The next Web
- Transmedia Storytelling

Voor aanvang van de minor stelt iedere student een POP op waarin de beoogde leerdoelen staan vermeld. Een student kiest welke competenties hij/zij op welk niveau nastreeft in de minor en bepaalt in samenspraak met de mentor en vakdocenten hoeveel EC ze aan iedere competentie koppelen. Vervolgens werken studenten in een minor in projectgroepen samen aan projecten waarbij ze ieder eigen competenties ontwikkelen. De mentor heeft een controlerende, begeleidende en stimulerende rol bij de keuze voor een minor, bij het vaststellen van de POP voor de minor en in de uitvoering van de minor.

In het derde jaar van de opleiding volgen studenten zes maanden stage (30 EC). Studenten kiezen zelf een bedrijf dat bij hen past en stellen een stageplan op waarin wordt aangegeven aan welke competenties zij zullen werken. Het panel vindt het een verstandig besluit van de opleiding om studenten niet meer toe te staan in het vierde jaar stage te lopen. Het is goed dat studenten na afloop van de stage de opgedane kennis en competenties nogmaals in een minor toepassen. Niet alleen is dit positief voor hun eigen ontwikkeling, maar ook andere studenten in de community maken daarmee gebruik van de ervaring die in de stage is opgedaan. Ook juicht het panel de ontwikkeling toe dat er steeds meer internationale stages plaatsvinden.

Als sluitstuk van de opleiding combineren studenten de opgedane kennis en ervaring in een zelfgekozen eindopdracht (30 EC) waarop ze afstuderen. De student werkt volgens het panel in de verschillende minors en tijdens de stage op een logische wijze toe naar het afstuderen. Ook bij het afstuderen gaat het primair over de competenties die een student behaalt. Het product van het afstuderen is zeker ook belangrijk, maar volgt op een natuurlijke wijze uit de competenties. Met het afstuderen levert de student het bewijs dat hij/zij competent is op expertniveau in de eigen gekozen differentiatie en/of specialisatie.

De koppeling van EC's aan de individuele competenties die een student binnen een minor wil bereiken en de vrijheid voor studenten om ieder semester een minor te kiezen, leidt tot een individuele leerweg per student binnen het totaal van het onderwijsaanbod. Het panel stelt vast dat de opleiding heldere kaders en voorwaarden stelt. Door het koppelen van EC's aan

competenties en niet aan de minors, garandeert de opleiding dat het eindniveau van iedere student voldoet aan de beoogde leerresultaten (competenties). Alle studenten bereiken een basisniveau op alle competenties in het eerste jaar. Vervolgens kiezen studenten per minor aan welke competenties ze willen werken, maar moeten ze alle competenties op minimaal gevorderd niveau bereiken. Tot slot moeten studenten op een aantal competenties expertniveau bereiken, waarvan twee verplicht (Research & Innovation en Growth & Reflection) en drie zelfgekozen competenties. Ook stelt de opleiding voorwaarden aan het aantal EC's dat op expertniveau moet worden bereikt. Zo moet de student 18 EC op expertniveau behalen in de twee verplichte competenties en minimaal 18 EC op expertniveau behalen in drie zelfgekozen competenties.

Het panel is bijzonder te spreken over de wijze waarop studenten het programma kunnen inrichten en daarmee regisseur van hun eigen opleiding en eigen ontwikkeling zijn. Ze leren daarnaast samenwerken met studenten die een ander, eigen programma kiezen. De organische opbouw van het programma stelt de student in staat competenties naar keuze op expertniveau te realiseren en om zelf de opbouw van competenties gedurende de opleiding vorm te geven. Het is een fantastisch voorbeeld van student-gecentreerd leren. Het panel was gecharmeerd van het feit dat hoewel de student voorafgaand aan een minor zijn/haar leerdoelen vaststelt in overleg met de mentor, ze in de loop van een minor - en als gevolg van ontwikkelingen in het project – de competenties kunnen bijstellen. Het panel ziet dit als een mooi voorbeeld van hoe studenten leren omgaan met onverwachte situaties, wat bijdraagt aan het zich ontwikkelen tot wendbare professional.

Communities

Uitgangspunt van een community is het op organische wijze plaats laten vinden van gelijkwaardige uitwisseling van kennis tussen docenten, studenten, het werkveld en de maatschappij. De communities zijn gekoppeld aan de minors en hebben elk hun eigen communityruimte die de studenten en minordocenten de hele week tot hun beschikking hebben. Het panel heeft tijdens het visitatiebezoek twee communities bezocht en in de praktijk het functioneren ervan kunnen zien. Het panel is van mening dat de communities een prachtige manier zijn om het onderwijsconcept van de opleiding vorm te geven. Studenten uit verschillende jaren van de hoofdfase komen samen met docenten om met en van elkaar te leren. Op dit moment hebben alle minors een eigen community en bijbehorende communityruimte waar de studenten een groot aantal uren per week doorbrengen. Het panel benadrukt het belang voor de opleiding om over voldoende ruimtes te blijven beschikken om de dynamische, organische en stimulerende omgeving aan studenten te bieden.

Werkveld

In de minors wordt gewerkt met partners uit de praktijk die verantwoordelijk zijn voor het aandragen van problemen, of opdrachten. De partners zijn betrokken bij de communities en de begeleiding van studenten. Opdrachten voor de propedeuse worden door de propedeusecoördinatoren in het werkveld geacquireerd met behulp van het netwerk van de opleiding. De opdrachten worden in samenspraak met de opdrachtgever geschikt gemaakt voor het eerste jaar. Partners verbinden zich voor een langere periode (één tot twee jaar) aan de opleiding en dragen een complex vraagstuk aan. Dit complexe vraagstuk wordt in verschillende delen, gedurende een aantal semesters binnen de minor gebruikt. Projectgroepen binnen iedere minor werken aan deelvragen van het complexe vraagstuk. Er ontstaat een wisselwerking tussen vraagsturing van de student en praktijksturing van de partner. Studenten gaven aan deze link met

het werkveld te waarderen. Daarnaast levert het hun al een netwerk op voordat ze zijn afgestudeerd. Het panel ziet de betrokkenheid van partner in de minors als een natuurlijke interactie tussen opleiding en werkveld.

Kennis

Gezien de snelle ontwikkelingen in het werkveld en de vraagstukken vanuit vele (en steeds meer) invalshoeken, kent de opleiding een dynamische Body of Knowledge and Skills (BoKS). Deze wordt ingevuld door docenten en studenten met relevante en actuele bronnen. Daarnaast wordt per minor of voor de propedeuse de BoKS aangevuld door boeken, referenties of bronvermeldingen. Docenten zijn in teamverband verantwoordelijk voor de BoKS van een minor. Tijdens het visitatiebezoek heeft het panel een aantal minors bestudeerd en uit de minorbeschrijving, werkstukken en evaluaties blijkt dat de studenten voldoende theoretisch inzicht ontwikkelen om een onderzoekende en reflecterende houding te ontwikkelen. Het panel volgt de keuze voor een dynamische BoKS en concludeert dat er een voldoende stevige basis wordt gelegd zonder het organische en het vraaggestuurde programma geweld aan te doen.

Onderzoeks- en ontwerpvaardigheden

De opleiding stimuleert studenten iedere periode of semester om toegepast onderzoek te doen, ten eerste om zich te verdiepen in (de context van) de eindgebruiker, ten tweede om relevante kennis, informatie en inzichten te verzamelen om het project en de gedefinieerde competenties invulling te geven en ten derde om het product tussentijds te testen. Onderzoeksvaardigheden worden praktisch ontwikkeld: toepassingsgericht en context gebonden. De afgelopen jaren is de opleiding gaan werken met Design Thinking, waarbij onderzoek continu wordt ingezet voor het (her)definiëren van een ambigue context, om beter aan te sluiten op de belevingswereld van de gebruiker en zo met een meer passende oplossing te komen. Daarnaast zag het panel ook andere vormen van design die het Design Thinking complementeren. De eis om de competentie Research & Innovation zeven keer verplicht op te nemen in de POP, waarvan drie keer op expertniveau, garandeert dat iedere student ook voldoende onderzoeksvaardigheden opbouwt.

Studeerbaarheid en studiebegeleiding

De opleiding beschikt over verschillende systemen om de voortgang van studenten bij te houden. Op mijncmd.nl wordt alle formatieve en summatieve feedback bijgehouden, zichtbaar voor alle docenten en de student zelf. Een tweede systeem, Studence, geeft in een tijdlijn en overzichtstabel aan waar in de opleiding de student staat en welke competenties hij/zij nog moet behalen op basis-, gevorderd of expertniveau. Dit systeem fungeert tevens als een volgsysteem voor de docenten. Tot slot worden behaalde EC's vastgelegd in het registratiesysteem van de hogeschool.

De individuele leerroute en keuzevrijheid voor iedere student vereist een goede begeleiding. Het mentorraat wordt dan ook als ruggengraat van de opleiding beschouwd. Iedere docent vervult de rol van mentor en vakdocent en daagt studenten uit om verder na te denken over waar ze staan, waarom ze bepaalde keuzes maken en waar ze naar toe willen. Ieder semester wordt een nieuwe mentor gekoppeld aan een groep studenten binnen de minor waar de mentor ook vakdocent is. Ieder semester worden mentoren aan nieuwe studenten gekoppeld, dit tot grote tevredenheid van studenten en docenten. In bijzondere (vaak persoonlijke) situaties kan een mentor langdurig aan een specifieke student worden gekoppeld. Tussen mentoren onderling wordt veel overlegd over studenten; met name als extra aandacht nodig is wordt afstemming gezocht. De onderlinge afstemming tussen mentoren is goed. Studenten gaven bij het

visitatiebezoek aan tevreden te zijn over de rol van de mentor en zijn van mening dat de beoordeling van mentoren en vakdocenten in de minor onafhankelijk en objectief plaatsvindt. Immers, er zijn altijd drie beoordelaars aanwezig waardoor onafhankelijkheid wordt gegarandeerd.

Het panel constateert dat de rol van de mentor cruciaal is in de begeleiding van studenten. Een mentor is ondersteunend en controlerend voor studenten die weten welk pad ze willen volgen. Studenten die meer zoekende zijn, worden begeleid en gestimuleerd in het maken van keuzes. Daarbij is het uitgangspunt 'vraaggestuurd', de student is bepalend in het vragen om meer of minder intensieve begeleiding. Het panel concludeert dat de opleiding de rol van mentor door docenten terecht serieus neemt en voor voldoende training en ondersteuning zorgt.

Studenten geven in het studentenhoofdstuk aan dat het begin van de opleiding soms verwarrend kan zijn; wat zijn de keuzes en aan wie stel ik een vraag? Ze leren veel van ouderejaars in de minors en geven aan dat deze zoektocht heeft bijgedragen tot de zelfstandige student die ze nu zijn. De opleiding gaat uit van de leervraag van de student en daarmee ligt ook het initiatief bij de student om te vragen om hulp. Het panel denkt dat dit inderdaad bijdraagt aan de vorming van wendbare, zelfstandige professionals en is overtuigd dat het systeem van mentor, tutor en vakdocent goed functioneert. Niet voor alle studenten zal dit onderwijsconcept werken en het is van belang dat de opleiding duidelijk maakt aan toekomstige studenten wat ze kunnen verwachten. De opleiding doet dit steeds proactiever.

Studenten halen gemiddeld 30 EC per minor, maar er zijn mogelijkheden om meer of minder EC's te behalen. Het panel heeft vastgesteld dat er in geval van meer dan 30 EC ook hogere eisen worden gesteld door de mentor in de groei die de student moet aantonen op een specifieke competentie. Het feedbacksysteem grijpt hier op aan om te garanderen dat studenten ook meer dan gemiddelde groei laten zien voor meer EC's. Het panel is gecharmeerd van het feit dat niet alleen sneller studeren, maar ook (tijdelijk) langzamer studeren mogelijk is, bijvoorbeeld als gevolg van persoonlijke omstandigheden. Dit sluit aan bij de vraagsturing vanuit en eigen ontwikkeling van de student.

Personeel

Zoals eerder in dit rapport aangegeven, vervullen docenten allemaal meerdere rollen, naast vakdocent en mentor zijn docenten ook tutor (procesbegeleider). Het panel heeft tijdens de visitatie uitgebreid aandacht besteed aan deze rollen en concludeert dat juist het combineren van rollen de kwaliteit van de opleiding ten goede komt. Als tutor kan een docent de student observeren en een constatering doen die hij /zij vervolgens als mentor met de student kan bespreken. De opleiding heeft continu aandacht voor de wijze waarop docenten de verschillende rollen oppakken en integreren. Het werken in communities, het 6-ogenprincipe, het werken in teams waardoor docenten makkelijk iets van elkaar over kunnen nemen en een goed functionerend studentvolgsysteem maakt het mogelijk voor vakdocenten om ook de rol van mentor op zich te nemen. Tot slot is het panel onder de indruk van de wijze van kalibratie tussen docenten en mentoren. Dit is een cruciaal onderdeel in de begeleiding bij een vraaggestuurd programma. Docenten gaven in het gesprek met het panel aan dat ze overtuigd zijn van de voordelen van het combineren van alle rollen en dat het in teams werken de grootste werkdruk afvlakt, maar dat de werkdruk hoog is.

Voor de mentoren worden intervisies, trainingen en masterclasses georganiseerd. Daarnaast heeft 92% van de docenten de aantekening Basis Didactische Bekwaamheid, 57% van de docenten is mastergeschoold en 58% van de docenten is naast docent ook zelfstandig ondernemer of parttime actief in de beroepspraktijk. Het panel is positief over de mogelijkheden voor docenten om een masteropleiding te volgen, in het bijzonder over de grote variatie aan masteropleidingen die docenten hebben gevolgd.

Het panel was onder de indruk van het docententeam dat ze tijdens het visitatiebezoek sprak. Een gedreven, betrokken, bevlogen, multidisciplinair team dat de verschillende rollen met veel enthousiasme en verantwoordelijkheid uitvoert. Door het werken in communities en het organische programma staat een docent nooit alleen in het vervullen van een rol; er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en eigenaarschap. Dit straalt af op elkaar, de opleiding en de studenten. Er zijn veel initiatieven en docenten krijgen vrijheid om te pionieren, experimenteren en te ontwikkelen. Hoewel het panel deze vrijheid zeker niet zou willen beknotten, bestaat het risico van teveel losse activiteiten en initiatieven. Het panel raadt daarom aan om het overleg tussen coördinatoren van de propedeuse en de minors een vastere vorm te geven door een orgaan te creëren dat overzicht over de gehele opleiding heeft en initiatieven en ontwikkelingen afstemt met en kanaliseert richting het management.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Het panel komt tot het oordeel goed op basis van de volgende overwegingen. De opleiding beschikt over een systeem van toetsing dat goed past bij het onderwijsconcept dat zij hanteert: integraal en gebaseerd op doelstellingen van de individuele student. Vergelijkbaar met de onderwijsleeromgeving staat de student ook bij de toetsing centraal. De opleiding stelt heldere kaders waarbinnen de toetsing plaatsvindt aan de hand van door de student zelf opgestelde leerdoelen. De student wordt continu gevraagd te reflecteren op zijn/haar eigen leerproces en om de eigen groei aan te tonen. Dit systeem van toetsing vraagt om goede borging en het panel heeft vastgesteld dat de borging degelijk is georganiseerd: halverwege ieder studieonderdeel vindt een formatieve beoordeling plaats en afsluitend is er een summatieve toetsing. Tevens is er sprake van een 6-ogenprincipe en heeft de opleiding een degelijk en inzichtelijk studentenvolgsysteem. Het panel constateert een sterke en proactieve rol van de examencommissie en opleidingscommissie met betrekking tot borging en ook de toetscommissie pakt hierin haar rol goed op. Er zijn met grote regelmaat kalibreersessies binnen het docententeam om afstemming te bereiken over de beoordeling van studenten. Het panel stimuleert de opleiding deze sessies nog verder te versterken en te zoeken naar een grotere variatie in vormen van kalibreren.

Toelichting

Systeem van toetsing

De bacheloropleiding CMD in Leeuwarden stelt dat toetsen bij competentiegericht onderwijs een integraal onderdeel van het onderwijsleerproces vormt. Passende toetsvormen die worden gebruikt zijn integrale assessments, portfolio en peer assessments. De opleiding heeft een toetsplan opgesteld om de keuze voor toetsvormen te verantwoorden en congruentie aan te tonen met de visie van onderwijs van CMD. Tevens verantwoordt CMD in het toetsplan hoe het aansluit bij het toetsbeleid van de hogeschool (NHL Stenden).

Studenten stellen bij de start van een studieonderdeel een POP op met eigen leerdoelen en leggen in samenspraak met de mentor en vakdocenten per gekozen competentie het te behalen niveau en bijbehorend aantal EC vast. Hiermee is voor zowel student als mentor vooraf helder aan welke eisen de student moet voldoen om de minor succesvol te doorlopen. Het panel is van mening dat de student hiermee voldoende op de hoogte is van de verwachtingen ten aanzien van toetsing.

Hoewel het panel zich in eerste instantie afvroeg of de keuze voor het variëren van het aantal EC de meest gelukkige is, per slot van rekening zijn deze een maat van het aantal gewerkte uren, hebben de docenten tijdens de visitatie overtuigend aangetoond dat het toekennen van in totaal meer dan 30 EC per minor (semester) kan worden verantwoord. Zo verdient een student EC's voor het aantoonbaar behalen van competenties op een bepaald niveau (basis, gevorderd, expert).

Studenten ontvangen per competentie een aantal EC's, maar de beoordeling per studieonderdeel is integraal waarbij de samenhang tussen vooraf geformuleerde leerdoelen (competentie)s binnen de praktijkcontext wordt beoordeeld. Studenten worden gestimuleerd continu formatieve feedback te verzamelen over hun eigen functioneren. Het werken in communities maakt het goed mogelijk om ook het proces te betrekken bij de beoordeling. Bij de summatieve beoordeling aan het eind van een studieonderdeel, is tenminste één beoordelaar betrokken geweest bij het gehele proces van de student. Het panel stelt vast dat het werken in teams binnen communities niet leidt tot groepsbeoordelingen. Door het combineren van rollen door docenten (vakdocent, tutor en mentor) is de ontwikkeling van de individuele student in de groep continu zichtbaar en wordt deze bij de beoordeling van de student meegenomen. Daarnaast wordt de individuele student beoordeeld op het functioneren binnen het team. Studenten ontvangen mondelinge en schriftelijke feedback en onderbouwing van het wel of niet toekennen van EC's voor de verschillende competenties. De integrale, summatieve beoordeling aan het einde van een studieonderdeel vindt altijd plaats door ten minste drie docenten, waaronder de mentor. Hiermee garandeert de opleiding een intersubjectiviteit in de beoordeling. Door het regelmatig organiseren van kalibreersessies tussen docenten wordt borging van het niveau, de betrouwbaarheid en validiteit nagestreefd.

Zoals in standaard 2 is beschreven, bestaat er een aantal digitale systemen om de studievoortgang van studenten te volgen. Het panel heeft inzage gehad in het feedbacksysteem en concludeert dat dit inderdaad een inzichtelijk systeem is. Het viel wel op dat de schriftelijke feedback meestal waardevol, soms zeer uitgebreid, maar in enkele gevallen summier is. De studenten geven echter aan dat ze zeer tevreden zijn met de feedback die ze krijgen en het panel realiseert zich dat de schriftelijke feedback wordt aangevuld met mondelinge feedback. De andere systemen heeft het panel niet kunnen inzien, maar studenten en docenten gaven in de gesprekken aan dat deze goed werken. Het panel concludeert dat het feedback- en registratiesysteem passend is bij de wijze van toetsing en garandeert dat de vorderingen van studenten continu worden gevolgd.

Het panel concludeert dat het systeem van toetsing passend is bij het onderwijs, dat studenten goed op de hoogte zijn van de toetsing en tevreden zijn over de wijze waarop ze getoetst worden. Studenten krijgen de vrijheid zich te ontwikkelen in een richting waar hun interesse, talent en ambitie ligt. Het systeem van toetsing sluit hierbij goed aan. Hoewel de producten niet primair de basis van de beoordeling vormen, heeft het panel deze tijdens de visitatie bekeken en geconcludeerd dat deze inhoudelijk voldoen.

Kwaliteitsborging

De examencommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van toetsing en wijst examinatoren aan. Formeel voldoet de examencommissie aan de daarvoor gestelde eisen en hebben alle leden van de examencommissie een BKE (en vier tevens een SKE). Ondanks de grote betrokkenheid van partners uit het werkveld, is de examencommissie terecht terughoudend in het toewijzen van deze partners als examinator. Partners vanuit het werkveld worden wel ingezet voor het geven van (formatieve) feedback die studenten kunnen gebruiken als bewijsvoering in de summatieve beoordeling. De examencommissie bewaakt het toetsplan en zet de toetscommissie in om te borgen of de uitvoering van toetsing zo gaat als is geformuleerd in toetsplan en OER. De toetscommissie is ieder semester steekproefsgewijs aanwezig bij integrale assessments van propedeuse en minors om het toetsproces te evalueren. Daarnaast doet de toetscommissie steekproeven naar bijvoorbeeld het tijdig aftekenen van studieresultaten en de kwaliteit van ingevoerde feedback. Conclusies van de steekproeven vormen de basis voor actiepunten door

de examencommissie. De wijze van toetsing is het directe gevolg van het gekozen onderwijsconcept. Het is daarom niet verrassend dat ook de opleidingscommissie een actieve rol speelt bij de kwaliteitsborging van toetsing. Het panel constateert dat de opleiding een sterke en proactieve examencommissie en opleidingscommissie heeft die worden ondersteund door een goed functionerende toetscommissie.

Betrouwbaarheid van toetsing heeft de aandacht van de opleiding, wat ook noodzakelijk is voor de gekozen wijze van toetsing. De holistische benadering van het beoordelen van competenties en het structureel inzetten van drie beoordelaars in wisselende samenstelling dragen hier aan bij. Een tweede belangrijk punt dat de opleiding noemt om betrouwbaarheid te garanderen, is afstemming. De opleiding houdt geregeld kalibreersessies om intersubjectiviteit na te streven. Het panel bevestigt dat deze kalibreersessies cruciaal zijn voor een goed functioneren van het toetssysteem. Er wordt al veel gekalibreerd en het proces om verder te professionaliseren op dit aspect is al ingezet. Het panel stimuleert de opleiding hier in de toekomst verder op in te zetten. Het zou mooi zijn om nog meer vormen van kalibreren te vinden en ze als kanaal te gebruiken om de docenten tot elkaar te brengen. Er is veel vrijheid voor docenten voor ontwikkeling en veel en gevarieerd kalibreren zal de kwaliteit van toetsing verder versterken.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**

Het panel stelt vast dat de opleiding CMD in Leeuwarden erin slaagt om de beoogde wendbare professional af te leveren. De attitude en het niveau van de alumni reflecteert de manier waarop ze zijn opgeleid: kritisch, flexibel, zelfsturend en van voldoende inhoudelijk niveau. Competenties worden gedurende de gehele hoofdfase op eindniveau bereikt. Dit afwijken van het lineaire denken over onderwijs en het inzicht dat studenten hebben in het eigen functioneren, leidt vanzelf tot alumni die klaar zijn voor de arbeidsmarkt. Het netwerk dat gedurende de opleiding wordt opgebouwd kan volgens studenten goed worden gebruikt al springplank naar een functie na afstuderen. Alumni functioneren in gedifferentieerde posities en rollen en worden zeer gewaardeerd door het afnemend werkveld. Het panel heeft verschillende eindwerken en eindproducten bekeken en concludeert dat deze zeker ruim voldoen aan het niveau dat van een afgestudeerde CMD student kan worden verwacht. Het panel waardeert met name de aandacht dat het proces van afstuderen krijgt. Ook hier gaat het om het verwerven van competenties, wat op een vanzelfsprekende wijze leidt tot een afstudeerproduct.

Toelichting

Afstudeertraject

Studenten werken individueel aan het afstuderen met als doel demonstreren dat ze in staat zijn de taken van een multimediaontwerper (specialist, producer, vormgever etc) zelfstandig te kunnen uitvoeren. Studenten integreren kennis, vaardigheden en houding van verschillende vakinhoudelijke disciplines en maken in de afstudeeropdracht gebruik van relevante (wetenschappelijke) inzichten, theorieën, concepten en onderzoeksresultaten. In het afstudeertraject dienen studenten de competenties Research & Innovation (6EC) en Growth & Reflection (6EC) op expertniveau aan te tonen. Daarnaast dienen ze voor 18 EC een drietal keuzecompetenties op expertniveau aan te tonen. Het panel concludeert dat met deze 30EC op expertniveau een student inderdaad kan aantonen dat hij/ zij het niveau en de oriëntatie van een bacheloropleiding CMD beheerst.

Een aanvullende voorwaarde is dat de zelfgekozen competenties duidelijk een relatie moeten aantonen met het door de student beoogde beroepsprofiel, de toekomstverwachtingen en de taken van de afstudeeropdracht. Hiermee wordt het afstuderen relevant voor de gekozen richting van de student en wordt het unieke beroepsprofiel van de student versterkt.

De opleiding heeft in de evaluatieperiode gewerkt aan het verbeteren van de studeerbaarheid van het afstudeertraject. Er worden duidelijke termijnen gehanteerd waarbinnen een student moet afstuderen en er is één mogelijkheid tot verlenging. Ook wordt het succes van de communities door de opleiding nu geïmplementeerd in het afstudeertraject. In een pilot werken studenten in

kleine communities en zijn betrokken bij elkaars afstuderen. Onderlinge peerfeedback en consults van vakdocenten worden binnen de community georganiseerd.

De kwaliteit van de eindwerken die door het panel zijn bestudeerd is goed op orde. Het oordeel van de opleiding en dat van het panel lag binnen acceptabele marges en het panel heeft geen eindwerken van onvoldoende niveau geïdentificeerd. Uit de eindwerken komt duidelijk naar voren dat de opleiding sterk inzet op het onderwijsmodel en ook als zodanig toetst. Dit leidt zeker tot wendbare alumni die ruim voldoen aan de competenties, en in voldoende mate tot inhoudelijk onderscheidende niveaus. Het panel heeft op basis van de documenten en de gesprekken geconcludeerd dat het niveau goed is. Het verder inhoudelijk integreren van de mentaliteit waarmee met onderwijsvormen geëxperimenteerd wordt zal dit nog verder versterken en leiden tot onderscheidende resultaten.

Na de voorgaande visitatie heeft de opleiding ingezet op de mogelijkheid tot excelleren. Uit de afstudeerwerken van de *cum laude* studenten bleek volgens het panel niet altijd het excellente. De reden is dat een student kan *cum laude* afstuderen op basis van excelleren op competenties. Dit past volgens het panel bij de opleiding. Studenten lijken echter weinig behoefte te hebben aan de mogelijkheid tot *cum laude* afstuderen. Om te excelleren biedt de opleiding een X-honours traject van de NHL Stenden aan.

Functioneren alumni

De wendbare professional die wordt afgeleverd aan het werkveld wordt zonder meer herkend en erkend. De aandacht voor competenties binnen de opleiding is duidelijk zichtbaar bij de afstudeerders. Ze hebben een attitude waarbij door inzet en instelling alles aan te leren is, ook nieuwe competenties na het afstuderen. Afgestudeerden zijn goed in staat zelf te achterhalen welke skills ze nodig hebben en hoe ze die zich eigen moeten maken. Werkgevers weten voor wat voor soort functies de afgestudeerde CMD-er uit Leeuwarden kan worden ingezet.

Studenten worden gestimuleerd en gefaciliteerd om al tijdens de opleiding een netwerk op te bouwen. Het panel ziet dat de rollen en posities van afgestudeerden zeer gedifferentieerd zijn, ze komen ook op minder vanzelfsprekende posities terecht. Veel alumni vervolgen hun stage in een eerste positie na afstuderen en vervolgen van daaruit hun eigen carrièrepad. Het panel merkt op dat de opleiding meer gebruik kan maken van (het netwerk van) alumni om daarmee het gedachtegoed van de communities tot voorbij de opleiding te kunnen doortrekken.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Goed
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Excellent
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Goed
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Goed

Het panel is gestimuleerd en geïnspireerd door de CMD opleiding in Leeuwarden die een geheel eigen onderwijsconcept heeft en dat consistent en gestructureerd heeft doorgevoerd in de opleiding. De student staat centraal, het onderwijs is vraaggestuurd, docenten vormen een goed en gedreven team dat de student in staat stelt zijn/haar eigen pad te bewandelen en talenten te ontwikkelen. Profiel, programma en toetsing tonen *constructive alignment* en de afgestudeerden bezitten een set competenties waarmee ze een leven lang kunnen leren. De inhoudelijke kennis en expertise ten aanzien van het vakgebied is aanwezig binnen de opleiding. Het experimentele en pionieren is indrukwekkend en kan in nog sterkere mate terugkomen in de inhoud van de minors. Praktijkgestuurd is een kracht van de opleiding al is de bestaande praktijk tegelijk niet alles bepalend. De opleiding leidt per slot van rekening studenten op die de toekomstige praktijk zelf gaan vormgeven.

Deze bijzondere opleiding kent een sterk zelf reflecterend vermogen gekoppeld aan de drang om te blijven vernieuwen, zowel van het onderwijsconcept als van de inhoud van de minors. Hierbij gaat het niet om een vernieuwen om het vernieuwen, maar om een authentiek streven naar kwaliteit dat gedragen wordt door het hele team.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van NHL Stenden **goed**

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee om het hoge niveau vast te houden, of zelfs nog verder te verhogen:

Algemeen

- De opleiding heeft een aantal termen op eigen wijze geïnterpreteerd. Dit kan, zeker bij verdere ontwikkeling van internationalisering, leiden tot misverstanden over wat bijvoorbeeld een 'minor' of 'major' is. Het panel adviseert de terminologie zo aan te passen dat misverstanden niet mogelijk zijn, zonder aan eigenheid met betrekking tot de gehanteerde terminologie in te boeten.
- Het panel raadt aan om het overleg tussen coördinatoren van de propedeuse en de minors een vastere vorm te geven door een orgaan te creëren dat overzicht over de gehele opleiding heeft en initiatieven en ontwikkelingen afstemt en kanaliseert richting het management. Het gaat hierbij om een organische sturing.

Standaard 1

- De internationale oriëntatie kan verder uitgebouwd worden zodat nog meer studenten in een internationale omgeving hun competenties kunnen aantonen.

Standaard 2

- Het onderwijsconcept is mede succesvol doordat de opleiding beschikking heeft over voldoende community ruimtes. NHL Stenden dient zich te realiseren wat het belang voor de opleiding is om ook in de toekomst over voldoende ruimtes te beschikken om de dynamische, organische en stimulerende omgeving aan studenten te kunnen bieden.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Opleiding	Communication & Multimedia Design	
Datum	16 oktober 2018	
bezoek		
Tijdstip	Thema	Deelnemers (6 à 8)
9.00	Ontvangst in centrale hal	Pauline Stoel en Anette Bouma
	Vorbereiding en materiaalbestudering in D2.027	
11.00- 11.15 uur	Korte rondleiding over de afdeling	Pauline Stoel, Remko de Ligt en Gert Flikkema
11.15- 11.45 uur	Presentatie van maximaal 20 minuten door opleiding (positionering ten aanzien van gemaakte keuzes, stand van zaken en openstaande wensen en voornemens; de auditoren kunnen toelichtende vragen stellen).	Opleidingsmanagement Gert Flikkema Remko de Ligt
11.45- 12.30 uur	Gesprek borging	Michel van Galen (secr OC) Guido Swildens (voorzitter excie) Lolkje v/d Kooi (afstudeercoördinator) Alice ter Veld (toetscommissie) Pauline Stoel (secretaris excie) Stefan Wobben (werkveld)
12.30- 13.15 uur	Overleg en lunch	
13.15- 14.00 uur	Gesprek docenten en examinatoren	Robert Keun René Heite Raymond van Dongelen Wander Elout Marije Boonstra Niek Heegen Eric Voigt Merel Laferte
14.15- 14.45 uur	Gesprek studenten	Alec Meijerink (4de jaars) Sheila Martina (3de jaars / OC) Anne-Maartje Vroegop (2de jaars / SV) Noah de Jong (3de jaars) Wouter Kraai (4de jaars)
15.00- 15.30 uur	Gesprek alumni	Ellen Hoving (alumnus) Liliana Scifos (alumnus) Olivier Schuringa (alumnus) Maikel Traksel (alumnus)
15.30- 16.00 uur	Pauze	
16.00- 16.30 uur	Gesprek management	Opleidingsmanagement Gert Flikkema Remko de Ligt Egon v/d Veer
16.30- 17.15 uur	Beoordelingsoverleg panel	
17.15- 17.30 uur	Gesprek opleidingsmanagement en terugkoppeling bevindingen	opleidingsmanagement belangstellenden
17.30- 18.00 uur	Ontwikkelgesprek	Gert Flikkema en Remko de Ligt

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie CMD Leeuwarden
- Opleidingsdocument CMD
- Studentenstatuut CMD
- Overzicht personeel CMD, aantal CV's docenten CMD
- Verslagen Werkveldadviescommissie
- Afstudeerwijzer
- Afstudeerlijst
- Toetsplan
- Selectie van minors, inclusief producten en evaluaties
- Selectie van propedeuseonderdelen, inclusief producten en evaluaties
- Selectie van handboeken
- Selectie van eindproducten van studenten
- Jaarverslagen van examencommissie en opleidingscommissie
- Kalibratiedocumenten
- Mijncmd.nl – feedback
- Afstudeerwerken (studentnummers bekend bij NQA)